

Länsstyrelserna stödjer genomförandet av den nationella ANDT-politiken

Regeringens nationella ANDT-strategi för perioden 2016–2020 är en förnyad men fortsatt samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. Länsstyrelserna har genom sin tillsyns- och ANDT-funktion en uppbyggd struktur för att stödja kommunerna i genomförandet av den nationella ANDT-politiken, inklusive tillsynsarbetet. I det här faktabladet presenterar vi länsstyrelsernas stöd till det lokala ANDT-förebyggande arbetet i Sverige under perioden 2011–2016.

ANDT-samordning på länsstyrelserna

Samtliga länsstyrelser arrangerar regelbundna nätverksträffar för de kommunala ANDT-samordnarna. Under perioden 2011–2016 ordnades varje år omkring 100 nätverksträffar. Länsstyrelserna anordnar även andra sammankomster för kunskapsstöd inom ANDT-området, totalt mellan 300 och 400 per år 2011–2016. En majoritet av länsstyrelserna fokuserade under perioden 2011–2016 på att följa upp och utvärdera arbetet samt att presentera forskningsresultat på sina nätverksträffar och sammankomster för kunskapsstöd.

Länsstyrelserna ska i största möjliga utsträckning samordna sitt förebyggande arbete på alkohol- och tobaksområdet med alkohol- och tobakstillsynen. Under hela perioden bedrev länsstyrelserna utvecklingsarbeten i länen där ANDT-förebyggande arbete och tillsynsverksamhet samverkade. Det blev även vanligare att länsstyrelserna arrangerade gemensamma träffar för kommunala ANDT-samordnare och tillsynshandläggare; under 2016 var det 19 län som anordnade totalt 62 sådana sammankomster.

Länsstyrelserna ska genom samordningsfunktionen stödja samarbetet på lokal, regional och nationell nivå. Detta gjordes bland annat genom anordnande av sammankomster där andra yrkesgrupper utöver de kommunala ANDT-samordnarna inbjöds. I en majoritet

SAMMANFATTNING

- Länsstyrelserna har en uppbyggd struktur för stöd till kommunerna i genomförandet av den nationella ANDT-politiken inklusive tillsynsarbetet.
- ANDT-samordningen på länsstyrelserna genomförde ett stort antal kunskapsstödjande sammankomster för kommunerna med fokus på områden inom de nationella målen, mellan 2011 och 2016.
- Tillsynsverksamheten på länsstyrelserna skapar förutsättningar för en enhetlig och mer effektiv tillsyn.
- Länsstyrelserna avsatte mer arbetstid på arbetet enligt alkohollagen än tobakslagen men skillnaden minskade under perioden. Arbetstiden minskade för båda områdena de senaste två åren.
- Majoriteten av kommunerna deltog i länsstyrelsernas nätverk och upplevde ett stöd av dessa.

Områden på agendan för nätverksträffar 2016

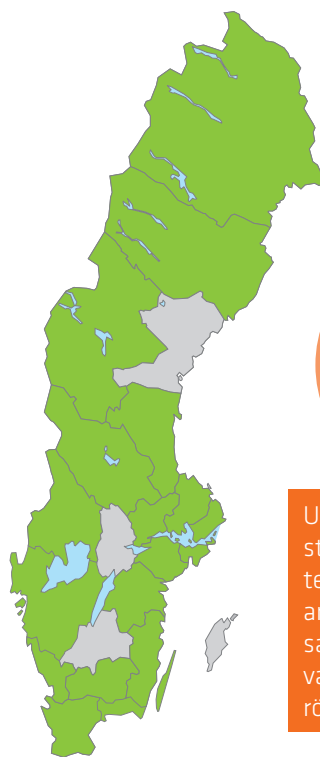
- Nationella ANDT-strategin 2016–2020 **(20)**
- Kommunala ANDT-politiska dokument och kommunal förankring **(17)**
- Uppföljning och utvärdering **(17)**
- Samverkan tillsyn och ANDT-förebyggande insatser **(17)**
- Metoder i förebyggande arbete **(17)**
- Presentation av forskningsresultat **(14)**
- Föräldrastöd **(13)**
- Brottsförebyggande arbete **(13)**
- Samverkan med idéburna organisationer **(13)**
- Samverkan mellan små kommuner **(10)**
- Hälsofrämjande skola **(10)**

* Uppgiften inom parentes avser antal länsstyrelser som haft detta tema på nätverksträff under 2016.

av länen medverkade kommunala brottsförebyggare, alkohol- och tobakshandläggare, politiker, landstinget, polis och idéburna organisationer i olika utsträckning vid dessa sammankomster.

Länsstyrelserna stödjer även kommunerna i genomförandet av ANDT-politiken genom att medverka i framtagandet av regionala strategier för det övergripande arbetet. Mot slutet av föregående strategiperiod (2011–2015) hade en majoritet av länen tagit fram regionala strategier. Under 2016 påbörjade ungefär hälften av länen arbetet med att ta fram regionala strategier för den nya strategiperioden. Regionala strategier tas fram i bred samverkan i länen, ofta tillsammans med polisen, landstinget och kommunförbundet.

Kommunerna deltog i hög grad i de nätverk som länsstyrelsen organiserade, även om deltagandet minskade något under 2016. Ett stort antal av kommunerna upplevde att nätverket gav stöd i kommunens arbete med ANDT-frågor under perioden.

17 län
av 21

Under 2016 bedrev 17 länsstyrelser utvecklingsarbete där ANDT-förebyggande arbete och tillsynsverk-samhet samverkade. Det vanligaste området var rökfria skolgårdar.

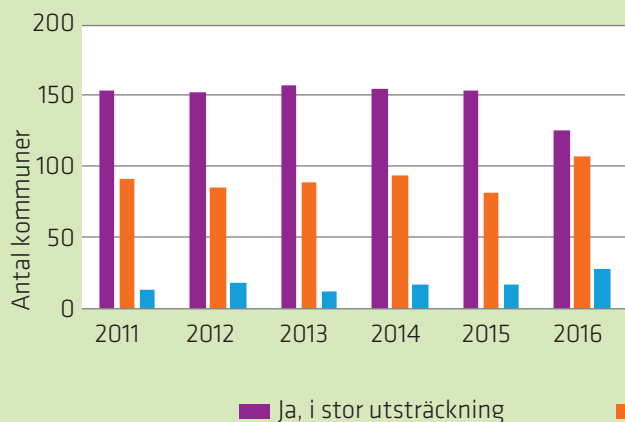
LÄNSRAPPORTENS UNDERSÖKNING

Innehållet i faktabladet baseras på ett urval av data som Folkhälsomyndigheten varje år samlar in i en webbaserad undersökning, kallad Länsrapportens undersökning. Undersökningen är ett verktyg för att följa upp hur den nationella politiken inom ANDT-området, inklusive tillsynsarbetet, genomförs på regional och lokal nivå. Frågorna besvaras av personer som arbetar i den kommunala förvaltningen och på länsstyrelser. Mer om Länsrapportens undersökning redovisas i en metodrapport. Denna går att läsa på Folkhälsomyndighetens hemsida.

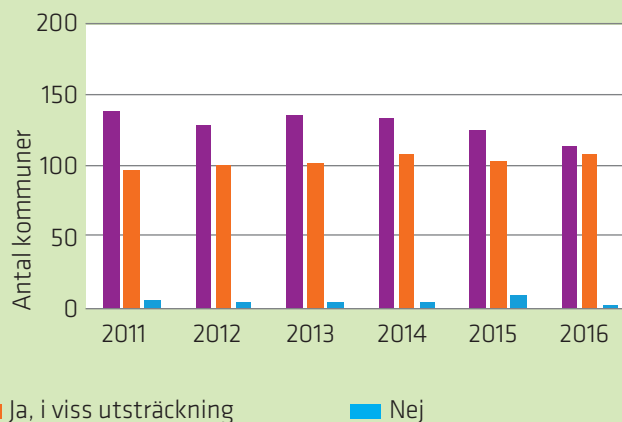
Länsstyrelsernas stöd i tillsynsarbetet

Länsstyrelserna är tillsynsmyndighet på regional nivå, vilket innebär att de ska granska och följa upp kommunernas alkohol- och tobakstillsyn. De ska även ge kommunerna råd och stöd och främja samverkan. Länsstyrelserna har ett strukturerat arbetssätt för tillsyn av kommunernas arbete genom tillsynsplaner, tillsynsprotokoll och en gemensam tillsynsmetod.

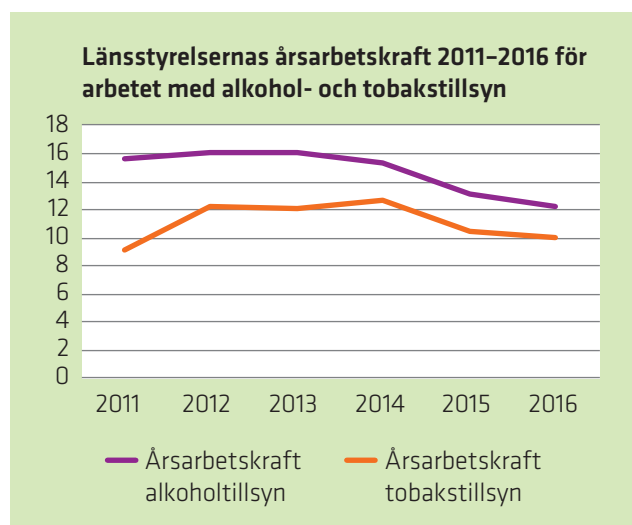
Deltog din kommun i nätverk för kommunala ANDT-samordnare (och motsvarande) som länsstyrelsen organiserar?

Gav detta nätverk ett stöd i kommunens arbete med ANDT-frågor under 2016?

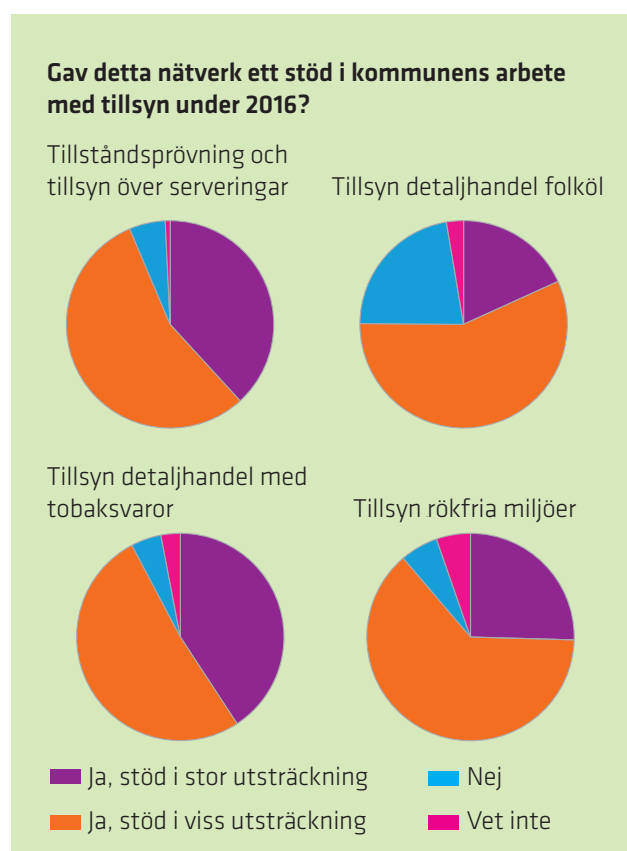
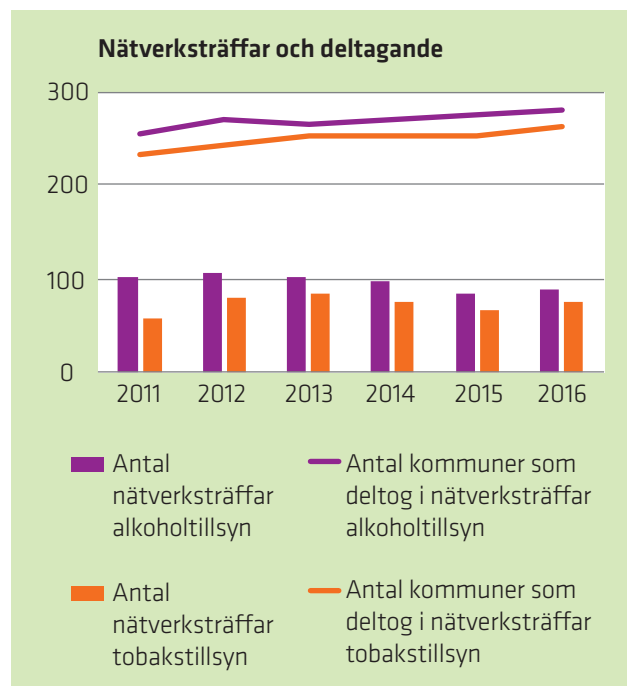
Länsstyrelsernas arbetstid för alkoholområdet ökade 2011–2013 och för tobaksområdet 2011–2014. Därefter minskade arbetstiden så att den på alkoholområdet var mindre 2016 än 2011, och på tobaksområdet var omfattningen 2016 ungefär densamma som 2011. Ungefär hälften av arbetstiden för länsstyrelsernas arbete med alkohol- och tobakstillsyn finansierades under perioden med utvecklingsmedel för förstärkt tillsyn.

Länsstyrelserna har en uppbyggd struktur för att stödja kommunerna genom erfarenhetsutbyte och kunskapsstöd i tillsynsarbetet. Under perioden 2011–2016 ökade antalet länsstyrelser som organiserade nätverk för kommunala alkohol- och tobakstillsynshandläggare, och 2016 organiserade samtliga 21 länsstyrelser nätverk på båda områdena. Länsstyrelserna anordnade nätverksträffar löpande under året för sina kommuner, och i genomsnitt genomförde varje länsstyrelse ungefär 4,2 nätverksträffar per år på alkoholområdet och 3,5 på tobaksområdet. Skillnaden i omfattningen av nätverksträffar mellan alkoholområdet och tobaksområdet minskade under perioden. Antalet kommuner som deltar i nätverksträffar ökade inom både alkohol- och tobaksområdet.

De allra flesta kommuner uppgav att länsstyrelsernas nätverk var ett stöd inom alla de fyra tillsynsområdena:

- tillståndsprövning och tillsyn över servering av alkoholdrycker
- tillsyn över detaljhandel folköl
- tillsyn över detaljhandel med tobaksvaror
- tillsyn över rökfria miljöer.

Tillsynen över servering av alkoholdrycker och detaljhandel med tobaksvaror var de två områden där kommunerna rapporterade att de fått mest stöd. Detta kan till viss del bero på att dessa verksamhetsområden har prioriterats och påverkats av lagändringar under de senaste åren.

ANVÄND RESULTATEN FÖR UPPFÖLJNING OCH PLANERING I VERKSAMHETEN

Data från Länsrapportens undersökning publiceras i statistikverktyget Indikatorlabbet, som finns i Folkhälsomyndighetens ANDT-uppföljningssystem <http://www.andtuppfoljning.se/indikatorlabbet/>. Där kan kommunala tillsynshandläggare, ANDT-samordnare och andra intresserade hämta de kommunala data som Folkhälsomyndigheten samlat in genom Länsrapportens undersökningar. Data som samlats in för verksamhetsåret 2017 publiceras i databasen under 2018. Indikatorlabbet tillgängliggör även statistik om ANDT-bruk och skador.

Folkhälsomyndigheten